

Bolvári-Takács Gábor

Terpszikhoré és Thália vonzásában
Nádasi Myrtil emlékiratai

Nádasi Ferenc (1893–1966) balettmesteri munkássága meghatározó jelentőségű a hazai balettművészet történetében. 1937. szeptember 1-jei belépése az operaházi balettiskola történetének minőségi fordulópontját jelentette. Nem véletlen, hogy az 1965-ig Kossuth-díjjal kitüntetett balettművészek – a koreográfus Harangozó Gyula kivételével – valamennyien Nádasi-növendékek voltak.

Nádasi életútja jól dokumentált. Pályájának önálló tanulmány formájában történő méltatása, Vályi Rózsi tollából, már életében megtörtént. Lugossy Emma 1977-ben tette közzé róla szóló közleményét. Körtvélyes Géza életrajzi összefoglalása 1993-ban látott napvilágot. A mester pályaképehez fontos adalékokkal szolgáltak a feleség, Nádasi Marcella visszaemlékezései. Ezek több részletben, illetve formában jelentek meg 1966-ban, 1979-ben, 1984-ben, illetve 1986-ban. Az összképet jól kiegészítették leányuk, Nádasi Myrtil 1993-ban közzétett gondolatai. A rövid visszatekintés az évek során terjedelmes memoárrá bővült, amelyet a szerzője először Angliában publikált. A sokak által várt magyar kiadás, *Piruettek és ábrándok. Felnöttem a függöny mögött* címmel 2012 tavaszán jelent meg.

A kötet célja csak kisebb részben a szülők előtti tisztelgés. Nádasi Myrtil emlékirata alapvetően szubjektív, néhol kifejezetten intim és érzelmes pályakép, de emellett tudományos elemzésre is alkalmas társadalmi-művészetpolitikai korrajz, reális történelmi háttérbrázolással, ok-okozati összefüggéseket feltáró esetleírásokkal, kiegészítve mindezt a pályatársak portréival. A szöveghez számos fénykép társul.

Nádasi Myrtil 1944-ben született. Életének indulására a családi környezet meghatározó befolyást gyakorolt, nyolcévesen az Állami Balett Intézet növendéke lett, ahol – édesapja tanítványaként – 1961-ben diplomázott. (Ez volt a mester utolsó évfolyama.) A tíz fős osztályban végzett Aradi Mária, Bognár Ildikó, Farkasházy Klára, Imre Zoltán, Handel Edit, Nagy Katalin, Nagy Zoltán, Pártay Lilla és Sterbinszky László is. Myrtilt azonban erősebben csábította a prózai színpad. Már növendékként fellépett a Vígyszínházban, amely később le is szerződtette. Szerepeiről, színházi élményeiről a kötetben bőségesen olvashatunk. E szűk egy évtizedes színházi periódusát a hazai színháztörténet meglehetősen mostohán kezelte, Myrtil sem az 1969-es *Színházi kislexikonban*, sem az 1994-es *Magyar színházművészeti lexikonban* nem szerepel.

Sokkal jobban odafigyelt rá a filmszakma: önálló szócikkei, szerepei megtalálhatóak az 1973-as *Új filmlexikonban*, az 1983-as *Ki kicsoda a mai magyar filmművészetben* c. kötetben és a 2005-ös *Magyar filmlexikonban*. Ennek oka az, hogy 1959-től 1965-ig hat mozifilmben és négy tévé- illetve rövid játékfilmben játszott. Közülük is kiemelkedik a sematikus hagyományokkal szakítani próbáló, Gertler Viktor által rendezett, 1960. január 7-én bemutatott *Vörös tinta*, amelynek gyerek-főszereplője az általa alakított Ács Kati. A film az ő szemszögéből mutatja be az osztályfőnöke (Vass Éva) és a szintén ebben az általános iskolában rajztanárkodó apja (Pálos György) között kialakuló szerelmet. A film csúcspontján Ács Kati Nyilas Misit idéző monológgal fakad ki a hazug iskola ellen – nem nehéz felismerni a forgatókönyvíró Szabó Magda debreceni kötődését. A tanárnő végül a gyermek érdekében átlépi saját árnyékát, vidékre távozik. A döntésében szerepet játszik a diszkrét és humánus igazgató, miközben a filmben sem a pártról, sem a szakszervezetről nem esik szó. A szereplők hús-vér emberek, s nem stilizált embertípusok, mint az ötvenes évek korábbi filmjeiben. A rendező fontos szerepeket osztott a kifejezetten polgári gyökerű Makay Margitra, Tímár Józsefre és Apáthy Imrére. A film nem valamiféle szocialista realista erkölcsi példázat volt,

hanem a konszolidálódó Kádár-rendszer jelképe, ahogyan az egyik filmbeli szereplőt jellemzik: „azt mondja, amit kell, és azt hiszi, amit akar”. A *Vörös tintát* a mozikban 1976-ig két és fél millióan látták. Myrtil utolsó hazai közönségsikerét Várkonyi Zoltán 1965. április 1-jén bemutatott szuperprodukciójában, *A kőszívű ember fiaiban* aratta, Lánghy Aranka szerepében.

Nádasi Myrtil 1965-ben férjhez ment a Londonban élő Sásdy Péter tévéfilm-rendezőhöz, és Angliába költözött. Ezután Mia Nardi néven épített új színészkariert. Közel harminc évvel később lépett újra magyar színpadra: a Játékszín 1993-ban tűzte műsorra *A macska és a kanári* c. angol krimi-vígjátékot, amelyben főszerepet kapott, mások mellett Gábor Miklós és Szakály György partnereként. Pár évvel korábban a hazai filmvászonon is feltűnt: András Ferenc 1991. október 4-én bemutatott, *Az utolsó nyáron* c. filmjében játszott.

A kötet szerkezete leképezi a szerző belső világát. Az előszó címe *Bemelegítő*, a szülők származásáról, indulásáról az *Előkészítő* c. fejezet szól. A könyv két „felvonása” közül az első a memoár angol változatának magyar fordítását tartalmazza, a jóval rövidebb második pedig kifejezetten a magyar kiadás számára készült, életút-epizódokat felvillantó kiegészítés. Szemléletesek az első „felvonás” fejezetcímei is: *Pas de deux*, *A rúdtól a közép*re, *Grand jeté a hírnévhez*, *Sasszé jobbra és leköszönés* stb.

Nádasi Myrtil memoárja a Magyar Táncművészeti Főiskola *A magyar táncművészet nagyjai* című sorozatának harmadik kötete.

(Nádasi Myrtil: *Piruettek és ábrándok. Felnöttem a függöny mögött*. K.u.K. Kiadó, Budapest, 2012. Az ismertetés az OTKA K 81672 számú kutatás keretében készült.)